

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
14/3664 ES
HCH/LRB/SRY/bj

Vår referanse
2012/01584-10

Dato
3. september 2014

Høring – Forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv

Det nasjonale statsadvokatembetet vil kommentere enkelte av de forslag som reises særlig innenfor embetets fagområde. Generelt kan videre sies at embetet støtter de forslag som gjelder rene tekniske endringer, for å få nøyaktighet, sammenheng og et oppdatert lovverk. Disse forslag vil i liten grad bli kommentert.

Ad 4.2.3 Straffelovgivningens virkeområde i tid – bestemmelsene i kapittel 16

Embetet støtter departementets forslag om opphevelse av straffeloven 2005 § 3 annet ledd og viser til begrunnelsen i høringsbrevet som en er enig i.

Ad 4.2.6 Videreføring i straffeloven 2005 av ordningen med elektronisk kontroll ved kontaktforbud

Embetet støtter forslaget om videreføring av ordningen med elektronisk kontroll ved kontaktforbud og videreføring av straffetruassel ved ny bokstav c i strl. 2005 §168.

Ad 4.2.8 Forberedelse av dokumentfalsk

Det nasjonale statsadvokatembetet er for det første enig i viktigheten av at det ikke oppstår et hull i straffeloven 2005 på dette punkt. Den befatning med skimmingsutstyr som dekkes av 1902 § 186 må også omfattes av straffeloven 2005.

Når det gjelder hvilket alternativ som er best egnet er en mer i tvil. Et viktig hensyn her bør være hvilken løsning som i størst mulig grad demmer opp for fremtidige hull (som befatning med skimmingsutstyr). Metodene for dokumentfalsk vil i stor grad følge den teknologiske utvikling. Straffebestemmelsen bør derfor i størst mulig grad utformes teknologiavhengig. Dette taler kanskje for at en bør velge alternativ to med en ny §370.

Ad 4.2.9 Straffelovgivningens stedlige virkeområde

Ad 4.2.9.2 Terror- og terrorrelaterte handlinger

Det nasjonale statsadvokatembetet ble opprettet i 2005. Bestemmelsene om 2005 lovens stedlige virkeområde ble vedtatt to måneder før embetet startet sin virksomhet. Embetet har derfor tidligere ikke uttalt seg om disse bestemmelsene. Samtidig har vår portefølje saker som innbefatter handlinger begått i utlandet av utlending. Typisk innen terror og særskilte internasjonale forbrytelser, men også internasjonal organisert kriminalitet og datakriminalitet.

Postadresse:
Postboks 8044 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Brynsalléen 4
0667 OSLO

Telefon:
23 17 42 00
Mail :
Post.nasj.emb@statsadvokatene.no

Telefax:
23 17 42 10

Embete vil med styrke hevde at 2005 lovens ordning for stedlig virkeområde er dårligere enn dagens ordning med universell jurisdiksjon for særskilte straffebestemmelser.

Dette er særlig sett fra en praktikers ståsted. Den nye loven har flere vilkår som vil kunne skape problemer og kunne få meget negative følger i spesielle situasjoner. 2005 lovens ordning vil svekke terrorbekjempelsen i forhold til dagens situasjon. Med tanke på dagens skjerpede trusselbilde er det klart uheldig.

Et eksempel er hvis en terrorgruppe bestående av utlendinger inngår forbund om terrorhandling i et land utenfor Europa. Målet er ikke klart, men muligens et land i Skandinavia. De reiser deretter inn i Europa (ikke Norden) og man har mulighet til pågrepelse før de (kanskje) slår til i Norge. Etter de nye bestemmelsene vil det være meget vanskelig. Fordi det kreves etter 2005 loven § 5 femte ledd at handlingen er rettet mot noen som er norsk statsborger eller bosatt i Norge jf 2005 § 5 femte ledd. Det er ikke uvanlig i terrorsammenheng at det endelige målet er uklart eller ikke er bestemt i planleggingsfasen. I tillegg har en bevisproblematikken. Selv om det reelt sett er et norsk mål kan akkurat det være vanskelig å bevise. For eksempel fordi det baseres på gradert informasjon.

Unntaket vedrørende folkerett i § 6 er heller ikke uproblematisk fordi folkeretten kan være tilfeldig (for eksempel faller terrorfinansiering innenfor unntaket, mens en rekke terrorhandlinger ikke gjør det) og det kan være uklart hva som er den nøyaktige folkerettslige posisjonen.

Unntaket i 2005 loven § 7 vil raskt få de samme bevisproblemer som § 5 femte ledd, idet den åpner for flere vanskelige bevissspørsmål.

Embete foreslår derfor at en opprettholder 2005 lovens system, men har et unntak som gir universell jurisdiksjon for terrorrelaterte handlinger, særskilte internasjonale forbrytelser, datakriminalitet og organisert kriminalitet som rammes av § 60a. Et forslag er at dette inntas som et nytt siste ledd i § 5.

I dette ligger også et unntak fra vilkåret om dobbel straffbarhet. En vil imidlertid også kommentere dette i og med at det etterspørres i høringen.

Dette blir derfor subsidiært.

Innledningsvis vil en si at unntaket fra dobbel straffbarhet også må gjelde regelen i § 5 sjette ledd siden mange av de hensyn som begrunner unntak fra vilkåret om dobbel straffbarhet også gjør seg gjeldende vedrørende spørsmål om straffenivå i det aktuelle utland.

Embete vil klart påpeke viktigheten av at det på dette området gis unntak fra kravet om dobbel straffbarhet.

Det vises til begrunnelsen for dagens ordning med unntak for strl. § 147 a - § 147 d, slik det blant annet fremgår på side 22 og 23 i høringsbrevet. Det vises videre til departementets begrunnelse i annet avsnitt på side 24 i høringsbrevet. De eksemplene som der nevnes er ikke ren teori, det er dagens situasjon. Problemene med nøyaktig å spore trusler eller andre uttalelser på internett er vel kjent. Videre vil terrorister nettopp trekkes mot landområder med mangelfullt utviklet eller sammenbrutt rettssystem. Et praktisk eksempel her er Al-Shabaab og Somalia. Videre har sommerens hendelser i Irak og Syria vist at en terrororganisasjon er i stand til å

erobre store landområder og holde dem over noe tid. I disse områdene er det ingen rettsorden i normal forstand.

Et annet poeng i denne sammenheng er at du kan ha landområder hvor den folkerettslige situasjonen er uklar med hensyn til hvem som er statlig myndighet. Hvis for eksempel ISIL over lang tid fortsetter å holde områdene de nå kontrollerer i Syria og Irak kan det på sikt skape en uklar folkerettslig situasjon opp mot sentralmakten i Bagdad.

Det vises også til at et vilkår om dobbel straffbarhet ved for eksempel kompliserte forberedelseshandlinger vil kreve ekspert-kompetanse på lovgivning i det aktuelle land. Det vil i praksis være meget vanskelig om ikke umulig å oppdrive slik kompetanse på en ordentlig måte for enkelte landområder.

Det er for eksempel praktisk at utlendinger i utlandet inngår forbund om å begå terror i Norge. Om dette landet er en velfungerende stat eller ikke, eller om de har en forbundsbestemmelse vil kunne bero på tilfeldigheter. Disse personene behøver ikke på forhånd å ha noen som helst tilknytning til Norge. Vår mulighet til da å stoppe disse underveis i planleggingen i utlandet vil dermed som nevnt ovenfor være sterkt begrenset.

Det nasjonale statsadvokatembetet støtter derfor departementets forslag om at hele kapittel 18 unntas fra kravet om dobbel straffbarhet.

4.2.11 Oppretting av enkelte inkurier mv. i straffeloven 2005

4.2.11.2 Offentlig sted og offentlig handling (§10)

Embetet støtter forslaget om at budskap erstattes med ytring i 2005 § 10 annet ledd.

4.2.11.6 Krenking av rettsavgjørelse (§170)

Det nasjonale statsadvokatembetet foreslår her at det i tillegg til § 185 (hatefulle ytringer) og § 267, vises til den generelle oppfordringsbestemmelsen i 2005 § 183 og bestemmelsen om oppfordring til terror i 2005 § 136 litra a. De to sistnevnte er minst like praktiske som § 185. Det er embetets erfaring de siste år at disse tre bestemmelsene ofte blir vurdert for de samme uttalelser og/eller handlinger. De samme hensyn som gjør seg gjeldende for å henvise til § 185 gjør seg også gjeldende for oppfordringsbestemmelsene.

4.3.3 Tilpasningsbehov som følge av endringer i strafferammene mv.

4.3.3.2.2 Ransaking

Embetet er av den oppfatning at også 2005 § 128 bør gi grunnlag for ransaking uten underretning. Adgangen bør også omfattes til å dekke 2005 § 136. Disse sakene har et like stort behov som 1902 § 104a, §147d og §162 første ledd og kan være like/mer alvorlig.

4.3.3.2.3 Skjult fjernsynsovervåking og teknisk sporing

Embetet støtter departementets forslag med den tilføyelse at 2005 § 136 også opptas i den særskilte oppregningen, som vårt forslag vedrørende ransaking uten underretning.

4.3.3.2.6 Kommunikasjonskontroll

Embetet er vedrørende strpl. § 216 a, som ved § 202a og 202c, av den mening at den spesielle oppregningen også bør omfatte 2005 § 136 med strafferamme 6 år. Det er helt nødvendig for å få opplyst disse sakene at en har adgang til en vid rekke av tvangsmidler, dette gjelder særlig § 136 litra b – d. Dette må også kunne forsvares med hensyn til alvorlighetsgrad, bevisproblemer og sakenes kompleksitet.

4.3.3.2.9 Annen bruk av tvangsmidler

Som ved de ovenstående er embetet av den oppfatning at 2005 § 136 bør få en bredere tvangsmiddeladgang. Dette gjelder også i avvergende spor. Det foreslås derfor at 2005 § 136 inntas i oppregningen i strpl. § 222d annet ledd litra a.

4.3.4 Særlig om påtalekompetansen

Embetet støtter i all hovedsak Riksadvokatens forslag og viser til disse.

Embetet foreslår i tillegg at regelen i nåværende strpl. § 65 nr. 3 (trykt skrift og kringkastingssending) bør oppheves. Den er laget for gårsdagens mediesituasjon. Den tar ikke hensyn til internett, sosiale medier, PC og smarttelefoner. Det er på internett herunder sosiale medier at veldig mye av kommunikasjonen skjer, også de kriminelle ytringer. Det blir da noe underlig å skille ut trykt skrift og kringkastingssending. Det vil bli en betydelig økt arbeidsmengde for Riksadvokatembetet å avgjøre påtalespørsmålet i alle saker vedrørende lovbrudd over internett. En anser derfor en slik løsning for å være lite praktisk og uønsket. Riksadvokaten har andre hjemler for å få tiltalebehandlet de prinsipielle saker de måtte ønske.

Det foreslås derfor at bestemmelsen oppheves.

4.3.6 Andre tilpasninger i straffeprosessloven

4.3.6.1 Enkelte henvisninger til straffeloven 1902

Anonym vitneførsel

Det er embetets oppfatning at de bestemmelser som kan begrunne anonym vitneførsel bør utvides til også å gjelde de bestemmelser som kan gi grunnlag for kommunikasjonskontroll. Det er en mangel ved bestemmelsen at ikke flere av terrorbestemmelsene og straffebestemmelsene vedrørende rikets sikkerhet med videre i 1902 lovens kapittel 8 og 9 er med. En hensiktsmessig tilnærming kan da være å ta med alle bestemmelsene som gjelder terror (2005lovens kap. 18) eller er i 1902 kapittel 8 og 9 og som enten har 10 års strafferamme eller er nevnt i strpl. § 216a første ledd litra b.

Med hilsen

Jan F. Glent
Førstestatsadvokat

Saksbehandler:

Kopi til:
Riksadvokaten

Vedlegg: